

обилеже као деструктивни елемент како би га власти могле прогонити и с њиме поступати као с антидинастичним.

За једним дијелом њемачке штампе у томе су се повели и неки шовинистички листови хрватски како у Босни и Херцеговини, тако о у Хрватској.

„Hrvatski Dnevnik“, гласило католичке удруге, због тога је добио добру лекцију. Од његовог денунцијанског писања били су принуђени да се оgrade и жигошу чак и сами посланици из редова католичке удруге. Они су о томе дали у самом босанском сабору изјаву, коју смо још раније донијели.

Како су денунцијанти наставили и даље да насрћу на српски народ, да га сумњиче и доведу у везу са овим неуспјесним атентатом, то је босанска влада дала изјаву, у којој одбијају од српског народа клевете због атентата.

Та изјава гласи:

„Насупрот мишљења, које још једнако превлађује, да је атентат против земаљског поглавике Босне и Херцеговине барона Варешана имао политички значај и да је дјело организованог политичког комитета ваља установити чињеницу, да обласна истрага није зато изнијела на видјело апсолутно никаквог позитивног доказа; шта више и кућна претрага код најинтимнијег Жерајићевог пријатеља на бечком универзитету остала је без икаквог успјеха. Све то поткрепљује овдашње опште увјерење у мјеродавним круговима, да Жерајић није имао никаквих саучесника, него да је тај чин изнео из сопствене побуде у несумњивом поремећењу разабарања. Све особе, које су у Сарајеву у вези с тим атентатом ухапшене, пуштене су на слободу, пошто се сумња, која их је теретила, установила да је потпуно неоснована.“

Тиме су денунцијантима сасвијем уста запушена, јер им се разговјетно даје на знање, да све њихово настојавање да Србе осумњиче не само што није успјело, него да и успјети неће.

Стогодишњица новосадске гимназије

На св. Саву 1810. године потписао је новосадски грађанин Сава Вуковић од Берескова, родом Херцеговац из Мостара, свој извјештај и закладу за оснивање српске гимназије у Новом Саду. Тиме је учинио први одлучан корак да се створи оно, што су Новосађани одавно жељели, особито од онога часа, кад је у Карловцима 1791. установљена прва српска гимназија. Новосадско грађанство,

заталасано оваким лијепим примјером, и новосадска општина умножише ову функцију толико, да је за први мах било доста да се гимназија може отпочети, поред свега тога што је оних година финансијски слом основни капитал веома смањено.

Око оснивања вођена је велика борба. У Бечу су жељели да се оснује семинар за богослове, а српска омладина, мислила су, може ићи у римокатоличке гимназије. Стога је на представку митрополита Стратимировића, стигао из Беча одговор, да српска гимназија није потребна, него митрополит нека наговори Саву Вуковића и Новосађане, да своје прилоге услуге на оснивање богословског семинара. Новосађани нијесу на то пристали (Сава Вуковић је међутим био умро), и тако државна власт није имала куд, само да се скупили капитал не узме патраг, него одобри оснивање српске гимназије 11. децембра 1811. год.

Нова борба с државном влашћу је настала око основног писма. Новосађани су жељели да српска гимназија буде сасвијем независна од државних власти. У Бечу на то нијесу пристали. Српска гимназија је морала примити наставни план утврђених католичких гимназија и врховни државни надзор. Успјело се толико, да су православна вјера и српски језик добили мјесто међу наставним предметима, и да је гимназија дала аутономију: помеће управљати патронат, коме је на челу карловачки митрополит и новосадски епископ.

Основно писмо је потврђено 31. јануара 1816. и новосадска општина је одмах те године у јесен отворила прва три разреда, тако да је 1819. год. гимназија имала шест разреда, и тако је остало све до год. 1848.

Послије буне су отворена само четири разреда и тек 1865. је гимназија држала први испит зрелости. С развитком гимназије развијале су се и потребе. Њих су подмирили и подмиривали племенити српски родољуби мањим и већим прилозима. У списку добротвора новосадске гимназије златним словима су забиљежена имена: владике Платона Атавацковића, барона Милоша Бајића, Арсе и Анке Пајевића и Васа Јовановића Чиле. Уз њих је још увијек главни издржавач новосадска црквено-школска општина и од 1874. год. и народни фондови.

У стогодишњој историји ове гимназије неможемо лијепијим приликом одмах једна од најбољих њених прилика, да је новосадска гимназија, основана и одржавана уз помоћ српског развоја, која није имала ни једног издржавача, а остала је и савремена осталих српских крајева и држава, унеће развој целог Српства. Међу то потврди ова статистика:

За дојакошњих 100 година уписало се у новосадску гимназију око 18 хиљада ученика, од свих око 1400 иновјерца. Од год. 1865. положило је матуру 920 ученика (од свих је 11 женскиња). Од свршених ђака бјеше их родом из Угарске 597 (64.88%), из Славоније и Хрватске 281 (30.55%), из Босне и Херцеговине 18 (1.20%), из Србије 11 (1.16%), из Аустрије 7 (0.76%), из Црне Горе 6 (0.65%).

Критско питање

У турском парламенту министар спољних послова Рифат паша, одговарао је на питање једног посланика о резулта-

тима путовања у Европи, и на интерпелацију критског посланика Махмуд Алија, поводом вијести о изборном суду за ријешење критског питања. На прво питање Рифат паша је одговорио да су разговори, вођени у Лондону и у Паризу, потврдили непромијењено расположење заштитних сила, нарочито што се тиче заштите турског суверенитета и политичких и грађанских права критских муслимана, што потврђује и пошљедња пошта сила, упућена критској влади. Рифат паша је завршио свој одговор изјавом, да је он најодлучније тражио дефинитивно ријешење тога питања, али су владе заштитних сила изјавиле да политичке прилике то не допуштају за сада. У томе се Порта разлика са владама сила, и око тога се и сада још воде преговори. Сва је Европа рђаво расположена према Крићанима, и то може само користити Турској. Порта стоји на одлучном становишту, али ипак мора имати стрпљења, које не треба сматрати за слабост. Односно тврђења листова да Енглеска није више пријатељски расположена према Турској, он изјављује, да ни Енглеска није која друга сила није измијенила своје држање према Персији, и да су оне потпуно пријатељски расположене. На интерпелацију Крићана Махмуд Алија о изборном суду, који је, према вијестима листова, предложила Русија, Рифат паша је одговорио да је тај суд немогућ све док су правци Турске на Крит неоспорни.

Римска „Трибуна“ јавља да је приједлог заштитних сила о писању још једног ратног брода у Судски Залив, у начелу усвојен. Тврди се, да је министар морине издао налог да се крстарица „Ферућио“ држи у приправности да одмах отпутује у критске воде, гдје се већ налази талијански ратни брод „Виттор Пизани“.

На сједници француског министарског савета, Пислон је изјавио да је иницијатива Француске у критском питању имала за резултат измјену мишљења и приједлога у којима је постигнут потпун споразум, као и стишавање великог народног узбуђења у Турској. Да би се загарантовало поштовање њихових одлука, силе ће разијети евентуалности појачати број издржатеља у критским водама.

Интерпретација француског савеза мира деба да се не доведе у питање. Рифат паша је изјавио да је он, како листови јављају, прихватио да учини представку на царски двор о српском савезу да узме иницијативу у ријешавање критског питања мирним путем.

Са Кијева јављају да је Веницелос саопштио француском журналисти да критска држава мора да чим се 28. ов. мес. по новом састанку вел. народна скупштина одлучи о приједлогу да се дају заштитне силе односно чиновника и скупштинских посланика Мусулмана. Веницелос не би био противан да се скупштина одмах по испуњењу тих захтјева разиђе.

Министарство унутрашњих дјела у Паризу је упутило је циркуларну наредбу властима у унутрашњости, којом изјављује, да су велике силе ријешиле да очувају суверена права Турске над Критом као и права Мусулмана. У циркулару се изјављује пада да ће напори Порте за дефинитивно ријешење критског питања бити крунисано успјехом и да ни једна трећа држава нема права да учествује у

преговорима који се воде по овом питању. Народ се позива да избјегава све што би могло нанјети штете турским интересима и да има повјерења у влади.

Српство

Кавана без алкохола. У Биограду је прошле недјеље отворена кавана и ресторан без алкохола. Она се зове „Здрављак“ и установа је друштва „Трезвености“ у Краљ. Милановој ул. (пређе кавана „Обилић“); отворена је од 6 сати прије подне до 10 сати у вече. Ово је први локал ове врсте у Србији. Уредба и унутрашњи ред локала испуњавају све услове савремене хигијене. У њему се могу добити сви безалкохолни напитуци као млијеко, кафа, лимуната, сладолед, оранжада, боза, чоколада и т. д., све минералне воде и други напитуци који освјежавају и хране као и разноврсне закуске. У локалу се може доручковати, ужинати и добити, преко дана, закуска а у вече хладна вечера. У локалу је смјештена читаоница разних српских и страних дневних и илустрованих листова, хигијенских као и популарних антиалкохолних часописа и листова. Прима се прегледна на све хигијенске, просвјетне и антиалкохолне српске и стране часописе и листове. У локалу ће се добити поуздана обавијештења о свима хуманим и витешким друштвима. Локал има свој клавир.

Соколска друштва у Софији. Српска соколска друштва у Србији приредила су излет о Видовдану у манастир Раваницу и узела учешћа у раду српских соколских друштава у аустро угарској монархији, а 25. ов. м. иду у Софију на свесловенски слет.

Педесетогодишњица гимназије. Трећа биградска гимназија прославила је 12. и 13. ов. м. педесетогодишњицу свога оснивања.

Двадесетогодишњица. Стални члан и инспектор Н. Позоришта у Биограду Драгутин Јовановић прославио је двадесетогодишњицу свога рада. На дан његове прославе у башти код „Коларца“ чланови Н. Позоришта давали су драму „Граничаре“, у којој је јубилар играо улогу Грге кримара. Срећно било!

Родољубив чин. Познати српски родољуб у великом добротвору Евгени Думча обећао је да ће завјештати 25.000 круна за 4 стипендије сиромашним ђацима српске реалне гимназије у Кореници. Г. Думча је из Сент Андрије у Горњој Угарској, дакле са најјеверније границе српског народа, из краја, гдје су само спорадично посијане „мртве страже“ српске. И он, ево, дјелом доказује, колико је у њега осјећања за синове голетне Лике, за које се до сада мало ко бринуо. Живно!

Словенство

Град Москва. Према најновијим статистичким подацима, Москва има 1.359.000 становника, 15 мушких и 10 женских манастира, 8 катедрала, 274 јавне, а 159 приватне цркве и 84 капелице; остале конфесије имају 18 цркава. Москва има 27 књижица и читаоница, 20 музеја, 4 галерије слика, 10 позоришта, 8 народних

ПОДЛИСТАК

Посилни

— Guy de Maupassant —

Као застав врт нун цвијећа изгледало је гробље, на коме је био велики број официра. Црпене капе и гаће, ројте и златна пуцад, перјанице артиљерских официра, униформе хусара и дована крстале су се између гробова, на којима су стајали бијели или црни крстови од дрвета, мрамора, или жељеза, пружајући своје руке над остацима мртваца.

Баш су били сахрањени супругу цуковника Лимонсина, која се прије два дана на купану утопила.

Перемонција билаше свршена, свештеник је био остао, а цуковник, кога су подупирала два официра, стајао је још увијек на рубу гробне јаме, у којој се на дну видно дрвени лијес, који је сакривао већ изобличено тијело његове младе жене.

Цуковник билаше готово старац, мршав и висок човјек са бијелим брковима; био се прије три године оженио ћерком једнога свога друга, сиромашног цуковника Соргиса.

Официри, на које се цуковник наслањао, хтједоше да свога старјешину одведу. Али овај им се опирао, сакривајући силом сузе, које му напирале из очи, и тим је мрмљао тихо: — Не, не, још само мало! — Др-

хавим кољенима стајао је на рубу те кобне јаме, која као да није имала никаквог дна, на рубу тога понора, у који се срушило његово срце и све, што му је у његовом животу било преостало.

Сада приступио генерал Ормон ближе и прихватио за рубу цуковника, кога готово силом повуче за собом, рекавши му:

— Ходите стари мој друже, ви не смјете више овдје остати.

Цуковник се сада покорио и пошао кући.

Када је отворио врата своје собе, опазио је једно писмо на столу. Он га узе механички у руку и пошмел, да ће се од изненађења онемијестити, јер је био познао руку које своје жене. На писму је била била поштанска марка од истог дана. Он отвори писмо и прочита шљедеће:

„Оче!“

Дозволи ми, да те још и данас назovem оцем, као и некад. Кад ово писмо доспје у твоје руке, бићу ја већ мртва и поклана. Онда ћеш ми можда моћи опростити.

Ја ћу ти попушавати, да Те гоним, или да моју погрешку пољемшам. Ја само хоћу, да Ти признам истину, праву праву истину, и то оном безобзирном отвореношћу, којом се може пољубити жена, која ће већ за један сат бити мртва.

Кад си ме Ти, шљедећи пламенити нагон свога срца, учинио Твојом супругом, подала сам Ти се из захвалности, јер сам те покрену-

ла, као што млада и неискусна дјевојка може да љуби. Љубила сам Те готово нешто тако, као и мога оца, на кад сам једнога дана сједила на Твојим кољенима и кад си ме Ти загрлио, називао сам Те и нехотећи „оцем“. То је изненада преговорило моје срце. Ти си ми у истицању био само отац, ништа друго, него само отац. Ти си се насмијао и рекао ми:

— Само ме тако зови, дијете моје, јер ме весели.

На то дођосмо у овај град и ту ме... опрости ми мој оче... и ту ме затече љубав. Ах, ја сам се дубоко љубила, готово двије године, чујем ли, готово двије године, на сам истом онда попустила, истом сам онда попустила и постала жена без части.

А што се тиче њега, то Ти нећеш погодити ко је. У том погледу сам по све мирна, јер је било двадесет официра, који су увијек били око мене и које си Ти за то назвао дваесторицом мојих трабанта.

Немој се трудити, да га пронађеш, оче, и немој га мрзити. Он је учинио само оно, што би учинио и сваки други на његовом мјесту; ја сам се освједочио, да ме је и он испрено љубио.

Али сада чуј:

Једнога смо се дана договорили, да ћемо се састати на Отоку шљунка, знаш ли, на оном малом отоку иза манастира. Ја сам к њему ишла да дођем плавајући, а он ме је имао

дочекати за грмљем на обали, гдје је морао остати до вечери, да га нико не види. Упразно сам била присијела, када се грмље рашири и ми успелимо Филипа, Твога послијег, који нас је изненадио. Ја увидим, да смо изгубљени, и гласно викнем; а он, мој пријатељ, он ми рекоше, да се само мирно повратим кући и да га с тим човјеком оставим сама.

Ја отиђах патраг, али сам била тако слаба, да сам се скоро утопила, и дођем кући чврсто увјерена, да ће се нешто урадити догодити.

Сат касније пришао ми Филип у коридору пред салоном, гдје сам га срела, и он ми рекоше: — Спреми сам вам на службу, милостива госпођо, ако вам хоћете да пошаљете писма. Сада ми је било јасно, да се он продао и да га је мој пријатељ купио.

И ја сам му доста давала писма, сва моја писма. Он их је предавао и доносио ми одговоре.

То потраја нека два мјесца. Ми смо се у нека поудали, баш као што си ми и Ти поклањало своје поудале.

А кад се, оче, догодило ово. Једнога дана падох на истом отоку, из који сам и онет дошла плавајући, али гдје није нико имао чекати, твога послијег. Тај човјек је на ме чекао, те ми изјавио, да ће нас издати и Теби предати моја писма, која је задржао ако му све не утишам по вољи.

О оче, мој оче, мене обузе страх, плаш и

дома, 17 клубова, 265 добротворних завода, 32 болнице, 26 приватних болница, 22 хемиско-бактериолошких завода, 94 апотеке, 1672 љекара, 431 зубара, 469 примаља, 60 ветеринара, 10 марвених болница, 1882 адвоката, 217 архитеката, 130 сликара, 767 позоришних чланова, 154 дигова, 18 дневника, 136 штампарија, 13 виших школа и 71 средњу школу, укупно 1584 школе. Жељезничких станица има 10, пошта и телеграф 47, банака 49, базара 6, а 272 трговачка друштва, 653 трговачке куће, 222 техничких бирова, 41 судију и 627 магацина алкохола.

Жељезничка катастрофа

— Страшни судар код Париза —

Као што из Варсеља јављају, на мјешовитом возу, који врши саобраћај између Париза и вароши Пре-а, било се нешто покварило на локомотиви, те се воз није могао са станице да крене. Послије дуге чекања већи дио путника изгубио је стрпљење и изашао из вагона на перон, када у 6 сати и 10 минута изненада појави се на истим плинама експрес, који је долазио из Грандвила, и јурио брзином од 90 километара на сат. Када је машиновођа са експреса сазнао на пруги мјешовити воз било је све доцкан.

Судар је био страшен. Локомотива експреса и три вагона од којих је један ресторан-вагон, најашили су на пет задњих вагона и вагон за ствари мјешовитог воза. Из локомотиве експреса, која се изврнула, просула се патра, те су се тако рећи тренутно запалила 10 вагона. Машиновођа мјешовитог воза напрасно је полудео. Послије труднога рада за вријеме од 5 сати извучено је 10 љешева и 25 рањеника. Воз је још горио, и ако су се ватрогасци трудили да пожар угаси, али нијесу имали довољне воде. До сада је извађено испод рушевина вагона укупно 18 љешева. Има их још.

Побједа чешких сокола у Лондону

У великом гимнастичком натјецану под проклетором енглеског краља у Лондону за сребрни штит Велике Британије остали су побједници чешки соколи, изасланици „Чешке обце соколске“. Натјецали су се Французи, Енглези и Чеси у великој дворани „Нортхемптон Института“. У дворани било је на окупу одабрано мноштво лондонских Чеха, а на узвишеној естради присуствовали су патријарху војводењаци од Марибурга, гроф Ла Лицов, Ладислав Кланкорт, гроф Кланкорт, д-р гроф Лицов, франки енглески кондул Capt. Wentworth Forbes, д-р Sainer, адмирал Lord Beresford, M. Cazale, Rev. Hug Chapman, д-р Mullinex-Walmsley, директор „Northampton Instituta“ и многи заступници новина.

Чешки дио састојао се од ових сокола: J. Czada, V. Kukes, (био на Цетињу учитељ гимнастике) Fr. Machovsky, V. Peša, K. Stary, S. Svoboda, V. Svoboda, Fr. Vacha и предњак Rudolf Vošta. Чешки соколи започели су натјецане у гимнастички и ту се одмах показала силна вјештина, окретност и елеганција чешких гимнастичара, па кад су исто тако показали и даље, настало је у дворани бурно одобравање. Француски и енглески гимнастичари нијесу се ни из далека тако си-

гувавши страх, прије свега страх пред Тобом, који си ми био тако добар и кога сам ја преварила, као и страх за мога пријатеља, јер би га Ти убио. А можда сам се бојала и за саму себе... хо је знао? била сам изван себе, близу лудила, па сам помислила, да морам придобити тога кукавца, јер ме је и он љубио. Која срамота!

Ми смо јене тако слабе, да главу изгубимо прије, него ли мушкарци. И кад смо једанпут паде, падамо све ниже и ниже. Зар сам ја знала, шта сам радила? Ја сам знала, да један од нас двојице и ја морамо умријети... и ја сам се подала оној чојку.

Ти видиш, оче, да се ја ни не мислим бранити.

А затим... а затим се догодило оно, што сам морала предвидити: ја сам му се морала подавати, кад год је он то хтио, јер ме страх био по све савладао.

И он је био мој љубавник, као и онај други, и то сваки дан. Није ли то ужасно? Какав казна, мој оче!

Ја увиђам, да морам умријети, јер не бих се никад усудила, да такав злочин признам. Нијесам могла ништа друго, него да умрем: ништа ме не би могло очистити, тако сам била окаљана. Нијесам могла ни љубити ни љубљена бити, те ми се чинило, да каљам свакога онога коме руку пружам.

За четрт сата вјек у куцањем, из кога се више нећу повратити.

гурно вјежбали, нити су им вјежбе биле тако разнолике. Једино у скоку у вис надкрили су Енглези соколе. Врхунац одушевљења изазвали су соколи простим вјежбама.

У прекрасним сликама, што су их соколи изводили, било је по општем суду страних критичара и духа и одушевљења. Те су вјежбе тако грациозно изведене, да су и енглески и француски натјецатељи ударили у буран плесак и клицање, чему се сва дворана одушевљено прикључила. Earl of Blancarty честитао је одмах соколима, који су получили 782 тачке, Французи 705, а Енглези 633 тачке. Соколи су након проглашења резултата зашлепали чешку химну, последије чега је у име побједника д-р Vanicek примио штит Енглеске, који су четврт столбца у својим рукама држали енглески гимнастичари и сада га први пута одијешје из домовине чешки соколи, којима чешко соколство и народ на повратку у домовину приредиле бурне овације.

Босански сабор против устава

— Меоговање посланика и њихов протест —

На једној од пошљедњих сједница босанског сабора предложио је посланик д-р Српкић резолуцију, у којој се протестује против оваког устава, који Босну и Херцеговину чини колонијама Аустрије и Угарске.

Резолуција гласи:

Босанско-херцеговачки сабор приступио први пут рјешавању државних потреба своје отаџбине сагра за дужност да у хомогизациој оданости према свом узвишеном владару даде израза осјећања највеће захвалности на подјељеном уставних уредаба, којима је ударен први темељ уставног и парламентарног живота у нашој домовини.

Полазећи из тог са гледишта, да је најважнији услов правилног политичког, економског и културног развјетка једног народа његово потпуно самоопредјељење посредством народног представништва у складу са сувереном вољом монарха, сматра босанско-херцеговачки сабор за своју патриотску и поданичку дужност, да овом приликом истакне, да му садање уставне уредбе не дају довољно снажне подлоге за плодан и користан рад према савременом духу и потребама земаља и народа, јер:

Закон од 22. фебруара године 1880, којим је прије завођења уставних уредаба у нашој земаљи стављени била географична и економска обједињеност према правцу и начела јединственог и

Закон од 22. фебруара 1879, којим је наша отаџбина стављена у потпуну економску подређеност према обим полама хајсбуршке монархије, остао и на даље на снази.

Дошљедно томе, санкционирана је уставна неодговорност бос. херц. земаљ. владе према нашем законодавном тијелу.

Она неодговорност владе, проширена и на ове државне послове, који спадају у дјелокруг нашег сабора у савезу са претходним и такнадним одобрењем обавије владе за све законске основе, учинила је легислаторну и контролну функцију нашег заступничког тијела потпуно илузорном.

Као што је опсег уставних права истакнутим ограничењем сужен, тако је и

Ово ће ти ипак стићи кроз руке мога љубавника. Он ће га послје моје смрти примити и вршећи моју задњу жељу Теби га послати, а не да буде знао, што је у њему. И ти ћеш га прочитати, кад се стробља повратиш.

С Богом, оче, више Ти ништа немам рећи. Учини што будеш сматрао добрим, а мени опрости...»

Нуконик угре омиљено чело. Хладнокрвно, која га није оставила у најжешћим биткама, обузела га је и сада.

Он зазвони, и кад слуга уђе, заповеди му:

— Пошлите ми амо Филипа.

При том отвори скрињу свога стола.

Одмах затим дође Филип, снажан и висок војник са првеним брковима, лукава и подмукла погледа.

Нуконик га чирито погледа.

— Ти ћеш ми одмах казати име љубавника моје жене.

— Господине нукониче, ја... ја...

Нуконик узме свој револвер из полуотворене скриње.

— Напријед! Брзо! Ти знаш, да се ја не шалим.

— Добро, господине нукониче... то је капетан Син-Забег.

Једна је напустио ово кад му блијесну пред очима жарка патра и он паде лицем на тле погођен артиљ. уред чека.

право имунитета посланичког стегнуто само на вријеме појединих сесија за гласање и изјаве у сабору и одборима, а репродуширање тока саборске расправе у штампи или у опше у јавности — у колико је објективно кажњиво — подвргнуто је казненом прогону.

Законска иницијатива саборских посланика и одбора стегнута је апсолутном прешношћу свих владиних приједлога, а исто тако и право интерпелације изражава се једино у том, што предсједнику до воље стоји интерпелацију читаву или у изватку у записник уврстити, док влада ни у којем случају није дужна на њу му одговорити а у сабору се иста не може ни прочитати ни претресати.

И овако уски саборски дјелокруг још је окривен беспримјерном дискреционом власти и правима предсједништва, које се не бира вољом сабора него се именује.

Стога сабор сматра одстрањење ових гравамина првом претпоставом за преузимање потпуне одговорности за резултат свога рада.

Оваква уставна уређења нијесу одговорила ни приближно очекиваним жељама нашега народа.

Дневник

Са Господаревога пута. Њ. Кр. Височанство Књаз Господар био је отпутовао прошле сриједе са Књазом Нашљедником на Тополицу. На Тополици је Господар преноћио, па се је сјутра дан изјутра укрцао са пратњом на Свој јахт „Румију“ и извезао на широко море. Књаз Нашљедник је остао на Тополици још један дан, па се вратио на Цетиње. Господар је желио да неколико дана проведе на одмору подаље од мношине свакадањих владалачких послова и дужности, те је издао на своју капетану јахта г. Јанковића да се навезе далеко на дивљем јадраном Море. И тако је јахт „Румија“ на путу путовања (у четвртку, пронао и под Спича и Будве) прозивио живописни и величанствени саборски Залив. Кад је стигао до Херцеговога, Господар је заповједио да се јахт примакне близу обале, како би се јакше могле посматрати природне љепоте оне вриједног лијепог обале од Свини до Каменара. Господар је са дивљењем посматрао те крајеве и Својој пратњи причао много анегдота, које су у вези са појединим мјестима. Од Каменара јахт се вратио натраг, и пошто је море било доста мирно, запливио је у пучину у правцу према Дубровнику. У пристаниште у Гужу јахт је стигао послније 6 час. у вече. Ту је остао до 8½ часова, за које је вријеме Господар прошетало на барки дуж цијелога пристаништа.

Послије вечере, која је служена на јахту, продужен је пут, и јахт се усидрио у каналу каламотском, гдје је и преноћио.

По обичају Господар је прије свију поранио и наредио капетану да се јахт још прије сунца крене даље према сјеверној Далмацији. Море је пријетило да не буде најбоље; окренуо је дувати прилично јак јужни вјетар. Таласи су бивали све већи, и кад је јахт кроз „Боке Фалсе“ између острва запливио у отворено море, велики валови почеше се са јахтом играти као са трском од ораха. Један вал запливну предњи дио јахта, који иначе добро издржава море, те обли једнога од перјаника. У то устадоше и господа из пратње, те Господар, из милостиве пажње према лицима, којима је заталасано море већ почело удити, нареди да се јахт врне натраг. То је било у петак. Цио тај дан јахт је био усидрен у оближној луци Слано. И у њој је Господар са вечера шетао у барки од јахта. Том приликом јавио се Господару ради подворења командант цијелокупне далматинске жандармерије пуковник Витих, који се ту затекао, али га Господар због умора и краткоће времена није мо-

гао примити, већ је послао г. д-ра Перазића на обалу, да му у Његово име захвали на пажњи. У Слану, се преноћило у нади да ће југ престати и да ће се сјутра моћи продужити шетња према Корчули и Сплету. Али ни сјутра дан у суботу море не бјеше мирније, те се јахт опет морао вратити из Боке Фалсе према Гужу, гдје је стајао цио дан и такође преноћио. За вријеме стајања у Гужу поред јахта је два пут пролазио велики брзи пароброд „Геделе“ Друштва Унгаро-Кроата у путу за Котор и на повратку из истог. Господару, који је сједио изван на јахту, капетан и мрнари са „Геделе“ и многобројни путници одали су поштовање салутирањем и скидањем шешира. Истога дана у вече Господар је на барки са пратњом учинио излет до извора Дубровачке Ријеке.

Пошто је море било попустило, али без наде, да ће бити стално вријеме, Господар је наредио да се јахт крене за Бар, гдје се приспјело у недјељу на подне. Са пута, још за вријеме боравка у Слану, вазда брижан за свој народ, Господар је телеграфски питао узвишену Књажевску Породицу и министра унутр. дјела, г. Пламенца, какво је вријеме у Црној Гори и какви су извјештаји о усјевима.

У Бару је Господар у недјељу провео на јахту, учинивши по подне излет до Тополице. Сјутра дан је хтио да учини на јахту излет до Улциња, али море је било опет рђаво, тако да се од силног љуљања нијесу могле држати ни столице, због чега се јахт морао вратити у луку. По том је учињен излет на засебном возу до Туђемиља. Пред вече истог дана Господар је напустио јахт и преселио се на дво-рац Тополицу. Ту је преноћио и јуче послје ручка вратио се на Ријеку, гдје га је дочекала Њено Височанство Књагињица Ксенија с аутомобилом, на коме су се вратили на Цетиње. Њено Височанство Књагињица је сама управљала аутомобилом.

Њ. Кр. Височанство Господар одлично подноси рђаво море. Господар је тада пун шала, којима храбри лица, која не могу да издрже љуљање на таласима. За цијело вријеме путовања Господар је био у пуноме здрављу и расположењу. Путовање са Господаром право је душевно уживање за лица, која имају част и срећу да га прате. Њепотама пута Господар даје чар својим дивним и ведрим шалама причама и задјевицама. Вазда свјежи дух Господарев, ослобођен у тој прилици од терета свакидањих државних послова, обухвата тада разговоре о свему, што васпитане и образоване људе може да занима и подстиче на рад.

У пратњи Господаревој за вријеме пута били су г. г. Лазар Мујишковић, д-р Б. Перазић, Милош Живковић, ордонанс-официр пор. Вл. Зимоњић и капетан дворске страже В. Вуковић са неколико перјаника.

Био у болници. Јуче прије подне Њ. Кр. В. Књаз Престолонашљедник изволио је у пратњи официра г. Сава Краљевића посјетити болницу „Данило I“ и дуже се вријеме у њој задржати разгледајући сва одјељења, њено уређење и болеснике. Том приликом је присуствовао једној операцији, која је врло лијепо изведена, а једној болесници, над којом је извршена тешка операција, даровао је сто перпера.

Престолонашљедников рођен дан. Рођен дан Њ. Кр. В. Књаза Престолонашљедника биће сјутра прослављен на свечан начин. Свечаност почиње сјутра у 7 сати у

јутро кићењем вароши заставама. У манастирској цркви биће у 10¹/₂ сати благодарјење, а потом ће бити примане честитања у Двору. У вече је осјетљење вароши.

Допутовали. Њих. Вис. Књаз Мирко и Књагинја Наталија са Књажевима и г-ђом и г. пуковником А. Константиновићем допутовали су у суботу на Цетиње.

Биограђани на Цетињу. Биоградски листови јављају, да једна група ради на томе, да се приреди кориоративан одлазак Биограђана на Цетиње ради честитања јубилеја Књазу Господару.

Црногорци на страни. Црногорци, који се било привремено било стално налазе ван отаџбине, спремају нарочите депутације за Господарев јубилеј, пошто је многим немогуће да лично дођу. Тако ће бити депутација из свих крајева Америке, Србије, Бугарске, Русије и Румуније.

Гости из Србије. Као што смо извјештени са приватне стране, у Србији се ради да већи број њих дође на Цетиње да честита Књазу Господару јубилеј. Крај Биограђана биће Смедеревци и Пожареваљани, а и из других мјеста.

Гости за прославу. Централни одбор за прославу педесетогодишнице владавине Њ. Кр. В. Књаза Господара примаће пријаве за долазак гостију са стране најдаље до 15. јула.

Руски ђаци. Синоћ су допутовали на Цетиње 19 ђака казанске гимназије са три своја професора. Њима су изашли у сусрет и дочекали су их неки од наших наставника, који су их размјестили по становима. Данас гости разгледају Цетиње, а потом ће отпутовати у унутрашњост, пут Бара и Улциња.

Умјетничко гостовање. Г. Михаило Марковић, члан хрватског земаљског позоришта у Загребу, боравећи позоришним послом на Цетињу, радо се одазвао жељи пријатеља позоришне умјетности, те ће из љубави према позоришној умјетности гостовати у недељу у вече у класичној руској комедији „Ревизор“ од Гогоља, у коме ће комаду свакако сам гост предузети режију и осталу бригу око припрема како би представа што сјајније испала. Увјерени смо, да ће наша публика колико због госта, толико и због ове лијепе руске комедије што обилније посјетити позоришну представу у недељу. Г. Марковић је опробана снага и са успјехом је дјеловао на позоришној умјетности како у Биограду и Заграбу, тако и по другим мјестима рукујући позоришним друштвима, те још унапријед упозоримо на његово гостовање на Цетињу, увјерени да ће од своје стране учинити све, да посјетиоци буду у правом смислу задовољени.

Ради знања. Један биоградски лист чини замјерке што је у Софију на словенски конгрес у име Црне Горе послат г. Стеван Радосављевић-Бдин, професор, будући се г. Радосављевић својим писањем у прошлости истакао тобоже као противник Бугара.

Ради бољег разумијевања саопштавамо ове чињенице:

Г. Радосављевић није отпутовао на конгрес у Софију као члн изасланик, већ као дугогодишњи јавни радник на књижевном и новинарском пољу. Он тамо није отишао позван. Добио је на своју личну адресу писмени позив од председника приређивачког одбора г. Ст. Бобчева са правом, да може

учествовати у претресању свију питања, која се на конгресу буду разправљала. Наглашујемо да то право немају сви гости. Г. Радосављевић је могао добити и извјесно би добио такав позив, да је у ово вријеме случајно живио у којој другој страни свијета гдје би било познато приређивачима мјесто његовога пребивања.

Исо Бољетинац. Познати арбанашки првак Исо Бољетинац приједлао је са својим синовима на нашу границу у Велици и одатле је од стране наших власти упућен прво на Андријевицу, а затим у Никшић, гдје се још налази. Вијест страних листова, да је тражена његова екстрадиција, неоснована је.

Уговор с Енглеском. Закон о трговини и пловидби између наше земље и краљевине Велике Британије санкционисан је.

Црногорска Банка. Овијех дана Црногорска Банка расписала је позив на упис нових акција и те је позиве послала многим листовима, а неким чак и у стотинама примјерака, док ни један није уручила нашем листу. Чинимо само констатацију.

Помен. Одбор цркве св. Јована у Бајцима држаће у недељу 20. ов. мј. у 9 сати у јутро помен синовима и унуцима пок. сердара Мила Мартинковића који су помену цркву својим прилозима знатно потпомогли, те се овим чини на знање општинарима бајичким и другим познаницима и пријатељима да би истом присуствовали.

Депозити. Оба нова депозита за воду довршена су и почела су да се пуне водом, за које ће вријеме бити довршен и трећи депозит, који се још ради. И депозит за војни стал довршен је.

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА СРПСКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

— Дугови белгиске приносе Јакоб из Брисела преко 15 година у Готу је, заједно са својим децом, једна особа.

— У њемачкој држави Саксон-Кобург-Гота има сразмјерно пет пута више риба, него у осталим њемачким земљама.

— Готово тачно је израчунато, да је покојни белгиски краљ Леополд морао имати богатство од најмање пет стотина милијуна. Али за сада још нико не зна гдје се налази већи дио овога блага.

— Тако звани морски ђаво може да прогута рибе, које су толике исте као што је и он.

— Једна осамљена бреза са 200.000 листова испари за сувога дана око 400 литара воде.

Књижевност

„Народне Новине“. Од почетка 1907. године налази у Биограду, под уредништвом проф. Живојина О. Дачића, секретара Универзитета „Народне Новине“, лист за народно просвјешћавање. „Народне Новине“ намењене су оним синовима нашег народа, који нису походили многе школе, нити су учили високе науке, него су научили само мало да читају, и остали су на овништу својих старих: да раде земљу, гаје стоку, подижу лозу и воће, као што су им и дједови и очеви радили. Оне служе томе, да своје читаоце науче: како други, просвјешћени народи живе, те да и они свој живот и рад тако подесе, да од свога рада имају што веће користи и да њима и њиховима живот буде што угоднији. Оне доносе поуке: из науке о чувању здравља, из свих грађанских привреда, из историје, из познавања закона, и о разумијој раду и привређивању. Писане су просто, лако, чистим народним језиком, да их може сасвим лако разумети и онај, који тек по мало умије да чита. Сем тога доносе редовно и лијепе слике. До сада већ су постале омиљена народна читанка. Њих траже и читају и пољопривредници, и војници, и ђаци. Оне су допрле и у најудаљеније села наше, и у најзабаченије кућу у селу, тамо гдје иначе никако ни долази српска књига. Њих су похвалили сви српски листови, и у Србији и ван

Србије, као валидне и корисне новине за народно просвјешћавање: из „Народних Новина“ прештампивају поуке многи српски листови; из „Народних Новина“ превде бугарски листови; „Народне Новине“ похвалила је и Руска Академија Наука у Петрограду. Оне су највјетрији српски лист. Цијена им је за Црну Гору само три перпера на годину. Ко ме је Бог дао, те може одвојити коју пару на народну просвету, учиниће много, ако на „Народне Новине“ прешлати којега сиромашног ученика, војника или младича у своје мјесто рођења, или у мјесту гдје живи, или у којем другом мјесту, за које га везује каква успомена. С незнатним материјалним жртвама учиниће три добре ствари: помоћи ће онome, коме је добра књига најпотребнија, али је он због немаштине не може добити, да може овакву књигу читати; помоћи ће да се одрже народу потребне и корисне новине, а прибавиће и себи лијепе задовољство, да је то колико помогао просвјешћавању свога народа. — Исто тако и сви прави пријатељи нашег народног напретка треба да поклоне пажњу овим новинама и да их прешлати за себе, своју дједу или своје пријатеље. А општите, цркве, земљорадничке задруге, многи новчани заводи, индустријска предузећа могли би и више учинити за одржање овога листа

и за ширење корисних поука у најшире народне редове, кад би прешлали само по неколико примерака „Народних Новина“.

НА ЗНАЊЕ

Овим јављам поштованој публици како из мјеста тако и са стране, да сам, узимајући приликом срећног јубилеја нашег Узвишеног Књаза Господара на издржавање хиљаду Црногораца, отворио сада — у недељу 13. о. м. — ресторан, у највјетријем природном мјесту за летњу сезону овога краја — под малим јасикама, сада названом мјесту „Вучи До“, гдје сам већ саградио бираку и нарочито удобно мјесто за одмор посјетиоцима приликом ове летње сезоне, а гдје ће пошт. посјетиоци, поред природног уживања, наћи свагда: природна црногорска пића, пића домаћег и страниг печеног меса на ражањ, у свако пријеме *фрешких ћевакчића и рашићиха, пржуга, српског салама, сира, јаја* и т. д. сваки други дан *пршане пастрве*. —

Позивам све пријатеље и познанике и свакога ко се крстом крсти и клања да дође код свога „Рунда“.

Цетиње, 12. јуна 1910. г.

С поштовањем

Ристо Рундо, Мостарци.

23

„Цетинјски Вјесник“
прима огласе по умјереној цијени

ДЕДЕР **ДА СЕ ОДМОРИМО**

У ХЛАДУ УКУСНО УРЕЂЕНЕ

Б А Ш Т Е

ДУРЂЕ

СРНОЈЕВИЋ

КАФАНЕ

ЦРМНИЦА

гдје је модерни нови НАМЈЕШТАЈ а можемо добити разног пића, ликера и леденог пива; закуске, компота и др. слаткиша из познате фирме ЕТТИ у Бечу.

СВОЈ СВОМЕ

ВАЖНО ЗА СВАКОГА, А НАРОЧИТО ЗА НАШЕ ТРГОВЦЕ

ПРВА СРПСКА АГЕНТУРНА И КОМИСИОНАРСКА

РАДЊА

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА У ПОДГОРИЦИ

Отпочела је свој рад, те прима и најсавјесније обавља — наруџбе.

Ово је једина и најсолиднија Агентурна и комисионарска радња преко које се могу све врсте трговачке робе а нарочито:

Кафа, Шећер, Брашно, Пиринач, Петролеум, Кожа, Шпирит, Свијеће, Сапун, Сардине, Чоколада, разни Ликери и Минералне Воде,

како по најнижим дневним цијенама тако и уз најповољније услове поручити.

СВОЈ СВОМЕ